

Trong Hội Nghị Thượng Đỉnh Trump-Tập Cận Bình, Trung Quốc bị động chứ không phải là Mỹ.

Đảng Cộng sản Trung Quốc đã nói mãi với người dân ở phương Đông ba điều: Thứ nhất, Mỹ đang suy yếu; thứ hai, sự trỗi dậy và thống trị của Trung Quốc là chắc chắn; và thứ ba, sự lu mờ của phương Tây là không thể tránh khỏi. Khi ông Tập Cận Bình gặp Tổng thống Trump tuần này, nhà lãnh đạo Trung Quốc muốn cuộc gặp gỡ này tạo ấn tượng rằng một nước Mỹ suy yếu và phần uất đang chuẩn bị trao ngọn đuốc cho một Trung Quốc hào hiệp đang trên con đường đi lên.

Một số người Mỹ đã lo rằng ông Trump, vì đang bận tâm với cuộc chiến tranh ở Iran, có thể vô tình nhân nhượng với Bắc Kinh, mặc dù không có một mặc cả nào giữa đôi bên. Nhưng chỉ thấy một ông Tập Cận Bình tuyệt vọng còn lo lắng hơn cả khi phải đối mặt với những lời lên án ngày càng nhiều hơn về sự lạm quyền và cách đối xử nặng nề về chính trị và kinh tế của đất nước.

Sở dĩ như thế là vì ông Trump tuy không cố tình nhưng đã phá vỡ được mưu mô mà Trung Quốc đã kỹ càng chuẩn bị để rêu rao sự bất lực và suy yếu của Mỹ. Trung Quốc, chứ không phải Mỹ, đã ở thế bị động. Để thúc đẩy luận điểm của mình, Bắc Kinh đã lấy lịch sử làm vũ khí và coi mình như là nạn nhân của phương Tây. Quan điểm lịch sử của TQ có thể thuyết phục được người nghe vì TQ pha trộn các yếu tố có thật với vô số những điều giả dối và xuyên tạc. TQ bắt đầu với cái mang danh là thế kỷ bị cường quốc phương Tây và Nhật Bản làm nhục, từ giữa những năm 1800 trở đi, sau đó là Đảng Cộng sản Trung Quốc với sứ mệnh thiêng liêng đưa Trung Quốc về lại thời kỳ vĩ đại để đứng đầu thế giới..

Quan niệm phục hưng của Trung Quốc do Tập Cận Bình đưa ra đáp ứng đúng mưu đồ nói trên. Theo lý luận của ông, chiến tranh thế giới thứ hai, sau khi kết thúc, đã đặt thế giới vào một tình trạng bất thường. Do sự ngẫu nhiên của lịch sử, Mỹ trở thành cường quốc thống trị. Với vị thế này, Mỹ đã khôn khéo xây dựng và hỗ trợ các tổ chức giúp cho Mỹ đạt được vai trò hàng đầu trên thế giới với một tầm ảnh hưởng vô song. Hệ thống Bretton Woods nói riêng đã tạo nên một chế độ tiền tệ quốc tế mới dựa trên đồng đô la Mỹ, và các tổ chức như Quỹ Tiền tệ Quốc tế và Ngân hàng Thế giới đã điều hành mọi hoạt động tài chính và phát triển. Tây Âu và một nhóm nhỏ các đồng minh ở châu Á – như Nhật Bản, Hàn Quốc và Đài Loan – là những quốc gia được hưởng những quyền lợi đặc biệt.

Theo ông Tập Cận Bình, nhờ có Đảng Cộng sản Trung Quốc thúc đẩy, lịch sử đã dễ dàng quay về tình trạng thiên nhiên trước kia. Bắc Kinh không phủ nhận rằng họ đã được hưởng lợi từ các thể chế Bretton Woods, đặc biệt là sau khi gia nhập Tổ chức Thương mại Quốc tế năm 2001. Nhưng ông Tập tuyên bố rằng Trung Quốc đang làm các thể chế này biến đổi từ bên trong. Bắc Kinh đang chống lại phương Tây và làm cho hệ thống toàn cầu công bằng hơn để các nước nghèo khó ở phương Đông có thể phát triển. Việc đối phó với Washington và dần dần vượt qua Mỹ về quyền lực và ảnh hưởng là những bước quan trọng nhất để trẻ trung hóa Trung Quốc, từ đó nước này có thể giúp các quốc gia khác thoát khỏi và vượt lên trên hệ thống toàn cầu do phương Tây xây dựng.

Nhờ quảng bá luận điểm này, Bắc Kinh tin rằng họ tạo ra được một phương pháp chắc ăn để Trung Quốc gia tăng sức mạnh và ưu thế của mình - nhờ sự suy yếu nước Mỹ. Theo Bắc Kinh, chỉ trong một trăm năm TQ thực hiện những thay đổi to lớn chưa từng thấy, như ông Tập đã từng nói, và quốc gia nào có khả năng công nghiệp, sản xuất và công nghệ trội hơn sẽ thắng trong cuộc cạnh tranh kinh tế và địa chính trị. Trong cuộc cạnh tranh này, ông Tập Cận Bình tin rằng Trung Quốc có thể tự hào về nỗ lực vượt trội của mình.

Để cho chắc ăn Trung Quốc đã phát triển bằng cách, bất chấp đạo lý, thao túng hệ thống kinh tế toàn cầu. TQ đang trấn áp thị trường năng lượng thế giới, vốn vẫn do các nước phương Tây thống trị. Trung Quốc đang lấn tới tại những thành trì truyền thống của Mỹ ở châu Á, Trung Đông và thậm chí cả ở Nam Mỹ. Những nước cùng phe với Trung Quốc, như Nga, Iran và Triều Tiên, đang chuẩn bị chiến tranh, đe dọa các nước láng giềng tạo ra những khó khăn lớn cho Mỹ và các đồng minh. Trong khi đó, các đồng minh của Mỹ lại không chịu coi trọng an ninh của chính nước mình mà cứ phung phí ngày càng nhiều tiền vào các chương trình phúc lợi to lớn. Tóm lại, các nước cùng phe với Mỹ đang gặp nhiều khó khăn. Các quốc gia đó đã quá chi tiêu, đã không biết hành động, không biết suy nghĩ và đã bị loại ra khỏi cuộc chơi.

Đó là những điều Tập Cận Bình đã từng tuyên bố, về sự trỗi dậy sắp tới của Trung Quốc. Nhưng Trump đã phá vỡ chiến lược của Bắc Kinh. Tập Cận Bình không đoán trước được mức độ Trump chịu phá bỏ mọi quy ước, chấp nhận mọi rủi ro và phá vỡ mọi rào cản hầu đảo ngược mọi lợi thế cốt lõi đang giúp Trung Quốc tiến lên. Không phải tất cả các quyết định mới đây của Trump đều liên quan đến Trung Quốc, nhưng dù sao Trung Quốc cũng đã bị đưa vào một thế chiến lược tồi tệ nhất vì những quyết định đó.

Ông Tập Cận Bình đã đối mặt với một hoàn cảnh khó khăn khi gặp ông Trump. Mỹ và các đồng minh ở châu Âu và châu Á đang tái vũ trang. Washington và Israel hiện đang làm chủ Trung Đông, gây bất lợi cho Trung Quốc và Nga. Ảnh hưởng của Bắc Kinh ở Mỹ Latinh đã giảm sút đáng kể. Trong khi đó, Mỹ đang đổi mới nền công nghệ và thay đổi mối quan hệ thương mại vốn mang lại lợi nhuận bất chính và quá đáng cho Trung Quốc.

Ông Trump, và cả những người kế nhiệm ông, rồi ra sẽ thấy cái giá phải trả cho sự phá rối và thụ lợi lớn hơn nhiều so với cái giá dự kiến. Bây giờ còn quá sớm để khẳng định rằng ông Trump đã thực sự đảo ngược được các xu hướng cấu trúc và lợi thế mà Trung Quốc đã xây dựng trong nhiều thập kỷ. Nhưng rõ ràng ông Tập đang bắt ngờ phải chịu mất một phần nào quyền kiểm soát và quyền lực.

Sau cuộc gặp với ông Trump, con đường dẫn đến sự thống trị không còn vững chắc, như trước đây ông Tập nghĩ.

Tiến sĩ John Lee là chuyên viên nghiên cứu cao cấp tại Viện Hudson ở Washington, D.C. Ông từng là cố vấn an ninh quốc gia cho chính phủ Úc.